



سرگذشت جنبش مونتگومری*

• مؤلف: گیتموللی

• کارشناس ارشد شنوایی شناسی، عضو گروه مدیریت توان بخشی

دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی



کودک تنها از راه تجربه محیط پیرامون خویش است که رشد و تحول می یابد.

و ما این تجربه را کار با کودک می نامیم.

در حدود ۱۳۰ سال پیش، زنی متولد شد که از بسیاری جنبه‌ها جلوتر از زمان خود حرکت می کرد. ماریا مونتگومری سوری در سال ۱۸۷۰ در شهر چیاراوال در استان انکونای ایتالیا متولد شد. هنگام فارغ التحصیلی اش در سال ۱۸۹۶، وی نخستین زن ایتالیایی بود که موفق به اخذ درجه پزشکی شده بود. پس از آن به کار در کلینیک روان درمانی رم پرداخت و به تدریج به آموزش و درمان کودکان دارای نیازهای ویژه علاقه مند شد. وی سال‌ها در این زمینه می نوشت و سخن می گفت. در ۲۸ سالگی به مدیریت مدرسه ویژه کودکان ناتوان - آهسته منصوب شد و آموزش های آنان را در محیط غنی آموزشی با تکیه بر همه حواس و روش های تجربی دستی آغاز کرد. پس از گذشت ۲ سال این کودکان موسسه ای، که پیش از این آموزش ناپذیر و ناتوان خوانده می شدند، تحت راهنمایی وی امتحانات مدرسه را با موفقیت گذراندند و در آزمون استاندارد مدارس عادی ایتالیا قبول شدند. این موضوع تابدان حد عجیب به نظر می رسید که متخصصان تعلیم و تربیت، دکتر مونتگومری

سوری را معجزه گر خواندند. اما این امر فکر و ذهن او را به خود مشغول کرده بود که "اگر می توان کودکان کم توان ذهنی را به سطح کودکان عادی رساند، پس توانایی های بالقوه کودکان عادی چیست؟". وی به این می اندیشید که چرا باید سطح آموزشی کودکان عادی تا این حد پایین باشد که در آموزش های هوشی، هم سطح کودکان کم توانی ذهنی رتبه بندی شوند. از این رو در سال ۱۹۰۱ به تحصیلات خود در رشته های روان شناسی، فلسفه و مردم شناسی ادامه داد و استاد مردم شناسی دانشگاه شد. اشتیاق او برای کمک به کودکان تا بدان اندازه زیاد بود که کرسی استادی دانشگاه و حرفه پزشکی خود را نیز کنار گذاشت و زندگی اش را وقف رسیدن به این هدف کرد. در سال ۱۹۰۷ دکتر مونتگومری کارهای خود را روی ۵۰ کودک ۳-۵ ساله خیابانی خیابان های متروکه و کثیف محله فقیرنشین سان لورنزو شهر روم آغاز کرد. در آنجا او تنها یک اتاق، یک مربی آموزش ندیده و مقدار زیادی لوازم خرده ریز برای بهبود درک حسی این کودکان داشت، و وسایلی که پیش از آن برای کودکان کم توان ذهنی بکار برده بود. از آنجایی که او نه یک مربی بلکه مردم شناس بود، کار با کودکان را با مشاهده رفتارهای آنان آغاز کرد و توجه می کرد آنان چه می کنند و به چه چیزهایی علاقه مندند. او متوجه شد کودکان بزرگتر ابتدا نیاز به تشویق دارند تا جلب آموزش ها شوند. و زمانی که وسوسه می شوند از وسایل استفاده کنند، دامنه توجهشان بسیار زودگذر و ناپایدار تر از کوچکتر هاست. همچنین با کمال شگفتی متوجه شد کودکان خردسال تر با توجه کامل به طرف لوازم جذب

مونتگومری بر این باور بود که ذهن و دست بشدت به هم پیوسته اند. او محیطی ساخت که در آن کودکان خردسال از راه دستکاری وسایل و با مشاهده و تمرین های تکراری، خود از محیط می آموختند



، بهترین یادگیری را دارند؛ زیرا این چنین محیطی می تواند تجربه هایی در اختیار کودک بگذارد که به طور مستقل و با انگیزه خود بیاموزد. و به جای از ایه اطلاعات خام به کودکان، به آنان می آموخت جذب فعالیت های هدف دار شوند. روش آموزش مونته سوری نام او را در سراسر جهان با احترام همراه ساخت و جنبش جدیدی در تعلیم و تربیت ایجاد کرد. او در روش خود همه نیازهای یک "کل کودک" را در نظر می گرفت. فلسفه اصلی این روش بر این حقیقت ساده استوار بود که "کودکان خودشان به خودشان می آموزند". ایده های وی فراتر از کلاس های مونته سوری بود و در همه حیطه ها و روش های آموزش جای خود را باز کرد و همه کودکان از کودک دچار ناتوانی یادگیری تا کودکان تیزهوش را در بر می گرفت و به آنان قدرت می داد تا خود به طور مستقل در تمام طول زندگی از محیط خود بیاموزند و این در حقیقت هدف اصلی این جنبش اصلاحی آموزشی بود.

در سال ۱۹۱۵ مونته سوری توجه جهانی را به کلاس "خانه شیشه ای" خود در نمایشگاه بین المللی پاناما اقیانوس آرام جلب کرد. در این سال از وی خواسته شد یکی از کلاس های خود را در نمایشگاهی در سان فرانسیسکو برپا کند تا تعداد بیشتری از علاقه مندان بتوانند روش وی را مشاهده کنند. اتاقی ساخته شد که دیوار پشتی اش از جنس شیشه بود و تماشاچیان از آن سو به تماشای کودکان می نشستند. ۲۱ کودکی که همگی با محیط آموزشی مونته سوری نا آشنا بودند، به مدت ۴ ماه در آن کلاس شرکت کردند. جایگاه تماشاچیان هر روز پر می شد و به هنگام ظهر که کودکان دست هایشان را می شستند و نهار می خوردند، دیگر جایی برای نشستن نبود و همگی ایستاده بودند. هر دو مدال طلای جایزه بهترین شیوه آموزشی نمایشگاه بین المللی به کلاس مونته سوری تعلق گرفت.



می شدند و بدون تشویق، بارها و بارها با آنها کار می کردند. همچنین دریافت کودکان توانایی خستگی ناپذیری برای جذب معلومات از محیط اطراف خود دارند و مشتاقانه به دستکاری لوازم می پردازند.

ماریا مونته سوری در آن سال مرکزی برای مراقبت از این کودکان فقیر تاسیس کرد و نام آن را "Casa dei Bambini" به معنای "خانه کودکان" گذاشت. آوازه کودکان استثنایی دکتر مونته سوری سبب شد افرادی از سراسر جهان برای دیدن آن مرکز مراجعه کنند. دکتر مونته سوری به مشاهده های خود ادامه داد و با آزمون و خطا، روشی را ایجاد کرد که در عصر خود روشی بسیار تندر و وافرادی محسوب می شد و او نام این روش را روش مونته سوری نامید.



فلسفه اصلی این روش بر این حقیقت ساده استوار بود که کودکان خودشان به خودشان می آموزند

سپس به تربیت مربیانی با این روش پرداخت و هدف اصلی خود را بهبود زندگی کودکان قرار داد. کلاس هایی به روش مونته سوری در گوشه و کنار جهان پدیدار شد که همان نتایج شگفتی آفرین سان لورنزو را داشت. هر قسمتی از یک شی، هر فعالیتی و اتفاقی می توانست برای کودکان آموزنده باشد.

روش های آموزشی وی برگرفته از خود کودکان بود. او کودکان را محدود نمی کرد، بلکه در محیطی قرار می داد تا خود را نشان دهند. میزها و صندلی ها به اندازه قد کودکان و قفسه های کوتاه همه در دسترس آنان بود و طوری به آنان آموزش می داد که مستقل باشند و خود همه کار خودشان را انجام دهند. او ساعت ها به مشاهده کودکان می پرداخت و می دید که به طور طبیعی و بدون کمک بزرگسالان از همه تجربه های خود نکته هایی می آموزند. دکتر مونته سوری در خانه کودکان خود مشاهده کرد که کودکان خردسال در محیط آموزشی سرشار از لوازم متناسب با سن کودک



سه جایزه صلح نوبل را در سالهای ۱۹۴۹، ۱۹۵۰ و ۱۹۵۱ به خود اختصاص داد و سرانجام در سال ۱۹۵۲ در نوردویک "هلند با دار فانی وداع کرد.

پس از مرگ مونتته سوری فلسفه آموزش وی، مواد آموزشی و روش او در فرهنگ های مختلفی جای خود را باز کرد و انقلابی به ویژه در روش های آموزشی آمریکا پدید آورد. با گذشت زمان که والدین به دنبال روش های جدید آموزش برای کودکانشان برآمدند، این روش هر چه بیشتر جای خود را باز کرد. امروزه هزاران مدرسه مونتته سوری در سراسر جهان به آموزش کودکان با این روش می پردازند و ایده های ارزشمند مونتته سوری جای خود را به طور کامل در نظام های آموزشی مختلف باز کرده است. مونتته سوری بر این باور بود که ذهن و دست بشدت به هم پیوسته اند. او محیطی ساخت که در آن کودکان خردسال از راه

الکساندر گراهام بل در یکی از نامه های خود در این دوره به دکتر مونتته سوری^۱ می نویسد: "در آستانه آغاز به کار انجمن آموزشی مونتته سوری آمریکا، افتخار دارم به اطلاع شما برسانم که شما را به عنوان نخستین عضو افتخاری این انجمن انتخاب کرده ایم و از این راه قدردانی عمیق خود را از کار عظیم شما برای بشریت به عرضتان می رسانیم."

او همچنین دریافت کودکان توانایی خستگی ناپذیری برای جذب معلومات از محیط اطراف خود دارند و مشتاقانه به دستکاری لوازم می پردازند

دولت اسپانیا در سال ۱۹۱۷ از وی دعوت کرد در آنجا یک موسسه پژوهشی تاسیس کند. در سال ۱۹۱۹ او یک سری دوره های تربیت مربی را در لندن آغاز کرد و در سال ۱۹۲۲ به عنوان بازرس دولتی مدارس ایتالیا برگزیده شد. اما به علت مخالفت با فاشیسم موسولینی^۲ به اجبار در سال ۱۹۳۴ ایتالیا را ترک کرد و به بارسلونای اسپانیا رفت. سپس در جنگ داخلی اسپانیا توسط یک رزم ناو انگلیسی نجات داده شد. وی مرکز آموزشی مونتته سوری را در لارن هلند در سال ۱۹۳۸ تاسیس کرد. همچنین به آموزش یک دوره مربی گری مونتته سوری در هند (۱۹۳۹) پرداخت. در ۱۹۴۰ پس از وارد شدن هند در جنگ دوم جهانی به همراه پسرش ماریو^۳ مونتته سوری به عنوان بیگانه و دشمن توقیف شد. اما باز هم به وی اجازه داده شد دوره های آموزشی خود را از همان جا اداره کند.



دستکاری وسایل و با مشاهده و تمرین های تکراری، خود از محیط می آموختند. او به خود مختاری در روند یادگیری معتقد بود. از نظر او هر کودکی منحصر به فرد است و باید به وی آزادی داده شود که موادی را برای ساختن خود انتخاب کند. همچنین توانایی بخشیدن به کودک برای انتخاب مسوولانه سبب ایجاد نظم در محیط می شود و ساز و کاری برای رشد شخصی کودک فراهم می آورد. در سنین ۶ تا ۱۲ سالگی، استفاده از مهارت های دستی مونتته سوری سبب تسهیل تفکر سوری و انتقادی سال های میانی مدرسه می شود. امروزه شیوه های ابداعی دکتر مونتته سوری با شناخت و تاکید بر اهمیت آموزش زودهنگام در شکل گیری شخصیت کودک و هویت جامعه هنوز هم جای خود را در صدر روش های آموزش نوین حفظ کرده است.

روش مونتته سوری مبتنی بر تعامل بین کودکان، مواد آموزشی مناسب و به ویژه مربیان مونتته سوری است که برنامه هایی طراحی می کنند و محیط را برای برآوردن نیازهای مشاهده شده افراد و گروه تسهیل می کنند. هدف های اصلی برنامه مونتته سوری این است که به هر کودک کمک کند به توان های بالقوه

بعدها او مرکز مونتته سوری لندن را در سال ۱۹۴۷ تاسیس کرد. روش مونتته سوری از همان ابتدا با استقبال روبه رو شد، اما بعد از جنگ جهانی دوم یعنی سال ۱۹۵۰ به بعد بود که توجه نسل پس از جنگ بار دیگر به آموزش های وی معطوف شد. ماریا مونتته سوری



روش های آموزشی وی برگرفته از خود کودکان بود. او کودکان را محدود نمی کرد، بلکه در محیطی قرار می داد تا خود را نشان دهند

خود در همه حیطه های زندگی برسد و در همه عمر یک یادگیرنده "باشد. کودکان در کلاس های ۳ ساله گروه بندی می شوند (پیش دبستانی: ۳-۶ سال؛ دوره اول دبستان: ۹-۶ ساله؛ دوره دوم دبستان: ۹-۱۲ سال؛ دوره متوسطه: ۱۵-۱۲ سال). به این ترتیب به یادگیری از یکدیگر تشویق می شوند. آموزش ها بر مبنای تفاوت های فردی؛ و خود آهنگ است. آرایش و نظم و ترتیب در کلاس مونتسه سوری

* روش مونتسه سوری نام خود را از دکتر ماریا مونتسه سوری (۱۹۵۲-۱۸۷۰) گرفته است.

جایگاه ویژه ای دارد و کودک در عین آزادی عمل، محدودیت ها و قوانینی را رعایت می کند.

اکنون بیش از ۴۰۰۰ مدرسه مونتسه سوری در ایالات متحده و چندین هزار در اروپا و آسیا در حال فعالیت هستند. در سال های اخیر این روش بشدت مورد توجه قرار گرفته است زیرا نظام های آموزشی در پی ارتقای سطح آموزش های خود برآمده، و والدین نیز به سمت این روش جذب شده اند و نظریه ها و الگوی آموزشی این زن دانشمند ایتالیایی روز به روز بیشتر جای خود را در نظام تعلیم و تربیت جهانی باز می کند.

در شماره ی بعد، مطالب خواندنی دیگری از مونتسه سوری در ارتباط با کودکان استثنایی می خوانید.

زیر نویس ها:

1. Maria Montessori
2. Chiaravalle
3. Ancona
4. Rome's Psychiatric Clinic
5. Hand - on
6. Anthropology
7. San Lorenzo
8. The Whole Child
9. Montessori Educational Association
10. Mussolini
11. Mario Montessori
12. Noordwijk
13. Absorbant
14. Self - Pacing



منابع:

- شोधگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
- American Montessori Society (2004) . The history of the Montessori Movement [online] . Available : www.American Montessori Society . org
- American Montessori Society (2004) . About Maria Montessori [online]. Available : www.American Montessori Society .org
- Association Montessori International (2004). About Montessori [online] . Available : www.Montessori-ami-org/
- Montessori Early Education Center (2004) . Maria Montessori [online]. Available: <http://www.donvalemontessori .vic.edu.au/>
- Brighton Montessori School (2004) . Dr. Maria Montessori [online] . Available : www.bms.alphalink .com.au/index.html
- Montessori International Magazine , (2004) Who was Maria Montessori [online] . Available : www . Montessori magazine .com
- Montessori Online (2004) . Montessori [online] . Available : www.Montessori.org.
- Nienhuis Montessori School (2004) . Dr Maria Montessori [online]. Available : <http://www.nienhuis.com/USA/html/3-boby-Montessori .html>
- North American Montessori Teachers' Association (2004). Maria Montessori : A Brief Biography [online] . Available : www.montessori-namta.org
- Olaf M. (2004) . Available [online] . <http://www.michaelolaf.net>
- The Montessori Foundation (2004). Montessori (M.S.) [online] . Available : www .montessori .org / about mf / about mf . htm .
- The Montessori Group (2004). The Montessori over view [online]. Available : www.Montessori -group. Org
- USA Today (2003). Montessori invites parents to view classes.[online]. Available: <http://www.usa today . com / tech / news / techinnovations / 2003-07-29-montessori-x.htm> 1. San Lorenzo

